

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра державного будівництва

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ДЕРЖАВНА ВЛАДА ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2021

Харків
2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 36 с.

Розробники:

Світлана Серьогіна, докторка юридичних наук, професорка;
Ірина Бодрова, кандидатка юридичних наук, доцентка;
Аліна Муртіщева, кандидатка юридичних наук, асистентка.

Затверджено на засіданні кафедри державного будівництва
(протокол № 2 від 07 вересня 2021 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на засіданні кафедри державного будівництва
(протокол № 15 від 10 червня 2022 р.)

Завідуюча кафедри – Світлана Серьогіна, докторка юридичних наук,
професорка

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	6
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	10
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	17
4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання.....	17
4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.....	19
5. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання.....	22
6. Критерії оцінювання результатів навчання.....	23
7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної/заочної форми навчання.....	26
8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	26

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право», спеціальності 081.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6,0	Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право» Рівень освіти – другий (магістерський)	Обов'язкова	Обов'язкова
Кількість модулів – 2		Рік підготовки: 2022	Рік підготовки: 2022
Загальна кількість годин – 180		Семестр: другий	Семестр: другий
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4, самостійної роботи студента – 8.		Лекції	Лекції
		24 год.	8 год.
		Практичні заняття	Практичні заняття
		24 год.	6 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
	132 год.	166 год.	
	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань – іспит	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань – іспит	

Мета навчальної дисципліни – формування цілісного уявлення про сучасну правову доктрину і практику організації державної влади та місцевого самоврядування в Україні та основних умінь по застосуванню законодавства у цій сфері, активізація аналітичної діяльності студентів, а також практичних навичок діяльності правника.

Завдання:

- надання теоретичних і прикладних знань про організацію державної влади та місцевого самоврядування в Україні;

- розуміння організаційно-правових, інституційних, територіальних, матеріально-фінансових аспектів реформи децентралізації влади;
- надання знань про європейський досвід модернізації територіальної організації влади та міжнародні стандарти у цій сфері;
- надання навичок логічного, критичного і системного аналізу практики здійснення регіональної політики в Україні;
- розуміння правових та інституційних аспектів взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування;
- розуміння поняття, принципів та вимог належного урядування, вміння критично оцінювати рівень імплементації стандартів належного урядування в системі органів державної влади та місцевого самоврядування;
- надання навичок аналізу функціонально-компетенційної специфіки діяльності органів місцевого самоврядування та здатності пропонувати шляхи вирішення компетенційних конфліктів у діяльності органів публічної влади;
- розуміння прогалин та колізій правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, способів їх подолання;
- розуміння теоретичних та прикладних проблем нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування;
- знання особливостей публічної комунікації в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування;
- виявлення актуальних проблем реалізації прав громадян в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування;
- розуміння та вміння тлумачити етичні стандарти державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

Пререквізити: «Публічне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці», «Порівняльне правознавство».

Кореквізити: «Приватне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці», «Професійна відповідальність правника».

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН-1	Аналізувати концептуальні засади організації державної влади та місцевого самоврядування, конституційної і муніципальної реформ в аспекті децентралізації влади та зміцнення місцевого самоврядування.
РН-2	Оцінювати ефективність механізму правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади та місцевого самоврядування.
РН-3	Здійснювати підготовку проектів нормативно-правових актів з питань організації та діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.
РН-4	Оцінювати вплив міжнародно-правових стандартів (принципів) організації державної влади та місцевого самоврядування на механізм здійснення публічної влади та її територіальну організацію.
РН-5	Узагальнювати результати реформи децентралізації влади в інституційній, правовій, організаційній, територіальній, матеріально-фінансовій сферах.
РН-6	Аналізувати практику запровадження різних форм взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади.
РН-7	Досліджувати стан реалізації принципів та вимог належного врядування в практичній діяльності органів публічної влади.
РН-8	Використовувати сучасні досягнення в сфері надання електронних послуг населенню.
РН-9	Пропонувати шляхи вирішення компетенційних конфліктів у діяльності органів публічної влади.
РН-10	Володіти навичками подолання прогалин і колізій правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади та місцевого самоврядування.
РН-11	Пропонувати способи посилення транспарентності в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.
РН-12	Володіти навичками додержання антикорупційних та інших етичних вимог поведінки державних і муніципальних службовців.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК1.2. Здатність оцінювати та підтримувати якість результату професійної і соціальної діяльності.

ЗК1.3. Здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти.

ЗК1.5. Здатність до лідерства, відповідальності, ухвалення неупереджених і вмотивованих рішень.

Спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК12. Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.

СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів,

обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

СК1.3. Здатність розрізняти принципи інститутів публічного і приватного права в юридичній діяльності.

СК1.5. Здатність вирішувати колізійні проблеми правового регулювання суспільних відносин.

СК1.6. Здатність демонструвати знання юридичної техніки та її прикладних аспектів (правотворчості, законодавчої техніки, техніки створення корпоративних актів, юридичних документів, систематизації юридичних актів, юридичного письма та юридичної термінології тощо).

Програмних результатів навчання:

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

ПРН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження

ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки

ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

ПРН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

ПРН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

ПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

ПРН 1.1. Визначати індикатори якості й ефективності юридичної практики.

ПРН 1.3. Аналізувати механізми публічно-правового і приватно-правового регулювання в юридичній практиці.

ПРН 1.4. Характеризувати особливості інноваційної діяльності та інноваційного менеджменту у правовій сфері.

ПРН 1.5. Демонструвати знання та розуміння механізму подолання правових колізій в правозастосовній практиці.

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Організація державної влади та місцевого самоврядування: сучасний стан і перспективи розвитку

Організація державної влади та місцевого самоврядування в Україні: сучасні правова доктрина та практика. Генеза та сучасний стан державно-правової доктрини, її вплив на системно-структурну організацію державної влади та місцевого самоврядування. Конституційні основи організації та здійснення державної влади та місцевого самоврядування. Система органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні: інституційний, функціональний та територіальний аспекти. Тенденції розвитку інститутів парламентаризму та глави держави на сучасному етапі державотворення. Концептуальні основи оптимізації системи центральних та місцевих органів виконавчої влади. Еволюція концептуальних основ місцевого самоврядування, її вплив на формування і здійснення сучасної муніципально-правової політики в Україні.

Інститути місцевого самоврядування в механізмі здійснення публічної влади. Правове регулювання, форми та межі автономії місцевого самоврядування. Представництво та захист інтересів територіальних громад: роль органів публічної влади, правоохоронних органів та адвокатури.

Децентралізація державної влади та субсидіарність: теорія, практика, проблеми імплементації європейських стандартів. Поняття та основні організаційно-правові механізми децентралізації влади. Європейські стандарти у сфері децентралізації влади, досвід їх імплементації. Становлення та розвиток сучасної концепції децентралізації державної влади в Україні. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Субсидіарність та забезпечення доступності публічних послуг. Реформа децентралізації влади: мета, завдання, етапи, правове забезпечення,

напрями та способи реалізації. Матеріально-фінансове забезпечення децентралізації державної влади. Співробітництво територіальних громад: правова основа, принципи, суб'єкти. Проблеми реалізації організаційно-правових форм співробітництва територіальних громад. Проблеми імплементації положень Європейської хартії місцевого самоврядування в державно-правовій практиці України.

Територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування у контексті правової реформи в Україні. Правова реформа у сфері територіальної організації влади: основні етапи, цілі, завдання та пріоритети. Поняття, зміст та принципи територіальної організації влади. Адміністративно-територіальний устрій як основа організації органів державної влади та місцевого самоврядування: проблеми правового регулювання та існуючого стану. Європейський досвід реформування адміністративно-територіального устрою. Базовий, субрегіональний та регіональний рівні територіальної організації влади. Добровільні об'єднання територіальних громад. Методика формування спроможних територіальних громад. Реформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування на районному рівні територіальної організації влади. Проблеми розмежування компетенції та матеріально-фінансової основи її здійснення між рівнями територіальної організації влади. Правові, інституційні, організаційні, матеріально-фінансові, кадрові аспекти реформування територіальної організації державної влади та місцевого самоврядування.

Правова політика у сфері регіонального розвитку: сучасний стан та напрями удосконалення. Регіоналізація як напрям формування багаторівневого урядування. Європейські стандарти у сфері регіональної політики. Сталий розвиток: поняття та цілі. Державна регіональна політика в Україні: цілі, завдання, принципи, пріоритети та основні напрями. Проблеми правового забезпечення регіонального розвитку в Україні. Порядок формування та реалізації регіональної політики. Стратегії регіонального розвитку. Інституційна система регіонального розвитку. Агенції регіонального розвитку.

Матеріально-фінансове забезпечення регіонального розвитку. Напрями та способи стимулювання розвитку регіонів. Державний фонд регіонального розвитку. Угоди регіонального розвитку. Правові аспекти подолання депресивності територій. Моніторинг державної регіональної політики. Правове забезпечення та форми міжрегіонального та транскордонного співробітництва. Об'єднання єврорегіонального співробітництва. Проблеми представництва та захисту інтересів регіонів, напрями їх розв'язання.

Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади: інституційний та функціональний аспекти. Принципи взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади. Європейський досвід організації взаємодії органів публічної влади на територіальному рівні. Правова основа взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади в Україні. Інституційні способи взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади. Формування спеціалізованої системи державних органів, консультативно-дорадчих структур органів державної влади у сфері вироблення та здійснення правової політики у сфері місцевого самоврядування. Взаємодія асоціацій органів місцевого самоврядування з органами державної влади. Здійснення органами місцевого самоврядування окремих повноважень органів виконавчої влади: правова основа, суб'єкти, система повноважень та матеріально-фінансове забезпечення їх виконання. Державний контроль за виконанням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень. Договірні форми взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади. Проблеми законодавчого забезпечення державного нагляду у сфері місцевого самоврядування.

Модуль 2. Стандарти належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування: теоретичні та прикладні аспекти

Шляхи імплементації стандартів належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування в Україні. Концепція належного урядування та її роль у забезпеченні верховенства права. Теоретичний та

методологічний доробок Ради Європи та Європейського Союзу у сфері належного урядування. Принципи та вимоги належного урядування, напрями імплементації в Україні. Належне законодавство як вимога забезпечення раціональної правової основи організації та діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Стратегія реформування державного управління в Україні. Критерії побудови оптимальної структури органів місцевого самоврядування. Концептуальні основи розподілу повноважень між органами державного та муніципального управління. Інформатизація органів державної влади та місцевого самоврядування, правове, організаційне та інформаційно-технічне її забезпечення. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері електронного урядування, електронні реєстри. Електронні послуги, що надаються органами державної влади та місцевого самоврядування. Правові проблеми забезпечення інформаційної безпеки та охорони персональних даних у сфері електронного урядування. Концепція ефективності публічного управління: становлення, правове регулювання та розвиток. Правове регулювання та методика оцінки ефективності організації та діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Попередження та врегулювання компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Доктринальні основи формування компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування. Проблеми правового регулювання компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування. Співвідношення предметної підвідомчості місцевого самоврядування та категорії «питання місцевого значення». Система та особливості здійснення повноважень органів місцевого самоврядування. Проблеми розмежування компетенції між органами державної влади та місцевого самоврядування на різних рівнях територіальної організації влади. Поняття, причини та форми компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Роль судів конституційної юрисдикції у попередженні і усуненні компетенційних конфліктів між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Державний

контроль та нагляд в механізмі усунення компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Напрями удосконалення правового регулювання компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування. Концептуальні основи перерозподілу повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування в рамках реформи децентралізації влади. Оптимізація системи делегованих повноважень органів місцевого самоврядування.

Способи подолання недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і органів місцевого самоврядування. Недоліки конституційного, законодавчого та підзаконного регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування. Оптимізація планування законопроектної роботи у сфері регламентації правового статусу та діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування. Проблеми співвідношення законодавчої та підзаконної регламентації відносин організації та діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування. Проблеми кореляції муніципальної-правового регулювання з іншими видами галузевого регулювання відносин організації та діяльності органів місцевого самоврядування. Прогалини та колізії правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, способи їх подолання. Роль адміністративних судів у подоланні недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування. Напрями удосконалення законодавчого регулювання правового статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування.

Особливості нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування: проблеми теорії та практики. Правова основа та принципи нормотворчої діяльності в органах державної влади та місцевого самоврядування. Напрями удосконалення правового регулювання законодавчого процесу. Проблеми правового регулювання нормотворчої діяльності Президента України, шляхи їх розв'язання. Впровадження сучасних

інформаційних технологій в нормотворчу діяльність органів виконавчої влади. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування: проблеми інституційного, правового, організаційного та матеріально-технічного забезпечення. Роль постійних комісій місцевих рад у нормотворчому процесі. Особливості підготовки і прийняття статуту територіальної громади, регламенту місцевої ради. Правове регулювання і порядок забезпечення участі членів територіальної громади у нормотворчому процесі в органах місцевого самоврядування, напрями оптимізації. Контроль у сфері нормотворчої діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Транспарентність та публічна комунікація в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Інформаційна відкритість органів державної влади та місцевого самоврядування. Формування концепції відкритого уряду. Міжнародні стандарти у сфері доступу до інформації та участі громадян у процесі прийняття рішень, проблеми їх імплементації в Україні. Доступність публічної інформації і проблеми правомірності її обмеження. Електронний доступ до публічної інформації та відкритих даних. Правове регулювання роботи органів державної влади та місцевого самоврядування із запитами на інформацію. Порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні. Завдання і значення громадських рад та інших консультативно-дорадчих структур органів державної влади та місцевого самоврядування у механізмі публічної комунікації. Порядок доступу на засідання колегіальних органів державної влади та місцевого самоврядування.

Механізм реалізації прав громадян в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Правове регулювання, принципи та форми електронної демократії. Електронні петиції як форма колективного звернення громадян: особливості правового регулювання, порядку подання та розгляду. Правова основа та порядок використання електронних та інших інноваційних технологій у виборчому процесі. Народна ініціатива як підстава проголошення всеукраїнського референдуму: правове регулювання та порядок здійснення.

Право участі у справах місцевого органу влади, особливості правового регулювання. Роль форм партисипативної демократії в діяльності органів місцевого самоврядування та шляхи удосконалення організаційно-правового механізму їх застосування. Проблеми правового статусу та організації роботи органів самоорганізації населення як особливої форми участі членів територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування. Удосконалення правового регулювання всеукраїнського та місцевих громадських бюджетів.

Етичні засади діяльності державних та муніципальних службовців: міжнародні стандарти і проблеми їх імплементації в Україні. Етика державного і муніципального управління та професійно-етичні аспекти служби в органах державної влади та місцевого самоврядування. Міжнародні етичні стандарти поведінки державних та муніципальних службовців, шляхи їх імплементації їх у національне законодавство. Модельний кодекс поведінки державних службовців. Моральні та правові вимоги до поведінки державних та муніципальних службовців. Етичні засади відносин державних, муніципальних службовців та громадян. Керівні принципи боротьби з корупцією. Антикорупційна спрямованість правових засад діяльності державних та муніципальних службовців. Конфлікти інтересів на державній та муніципальній службі: етичні аспекти. Інституційні механізми підтримки етичних засад діяльності державних та муніципальних службовців. Формування етичних знань і навичок етичної поведінки у процесі підготовки і підвищення кваліфікації державних і муніципальних службовців. Моральні та етичні проблеми служби в органах державної влади та місцевого самоврядування, шляхи їх розв'язання.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах			
			Денна форма			
			Усього	У тому числі		
Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквиуми тощо	Самостійна робота				
		Модуль 1. Організація державної влади та місцевого самоврядування: сучасний стан і перспективи розвитку				
1.		Тема 1. Організація державної влади та місцевого самоврядування в Україні: сучасні правова доктрина та практика.	14	2	2	10
2.		Тема 2. Децентралізація державної влади та субсидіарність: теорія, практика, проблеми імплементації європейських стандартів.	14	2	2	10
3.		Тема 3. Територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування у контексті правової реформи в Україні.	16	2	2	12
4.		Тема 4. Правова політика у сфері регіонального розвитку: сучасний стан та напрями удосконалення.	14	2	2	10

5.		Тема 5. Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади: інституційний та функціональний аспекти.	16	2	2	12
		Разом	74	10	10	54
		Модуль 2. Стандарти належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування: теоретичні та прикладні аспекти				
6.		Тема 6. Шляхи імплементації стандартів належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування в Україні.	16	2	2	12
7.		Тема 7. Попередження та врегулювання компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	14	2	2	10
8.		Тема 8. Способи подолання недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і органів місцевого самоврядування.	16	2	2	12
9.		Тема 9. Особливості нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого	16	2	2	12

		самоврядування: проблеми теорії та практики.				
10.		Тема 10. Транспарентність та публічна комунікація в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	14	2	2	10
11.		Тема 11. Механізм реалізації прав громадян в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	14	2	2	10
12.		Тема 12. Етичні засади діяльності державних та муніципальних службовців: міжнародні стандарти і проблеми їх імплементції в Україні.	16	2	2	12
		Разом	106	14	14	78
		Усього годин / кредитів ECTS	180/6,0	24	24	132

4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№ п/п	Дата проведенн я (згідно розкладу)	Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах			
			Денна форма			
			Усього	У тому числі		
Лекції	Практичні заняття, семінарськ і заняття, колоквіум и тощо	Самостійн а робота				
		Модуль 1. Організація державної влади та місцевого самоврядування: сучасний стан і перспективи				

		розвитку				
1.		Тема 1. Організація державної влади та місцевого самоврядування в Україні: сучасні правова доктрина та практика.	16	2	0	14
2.		Тема 2. Децентралізація державної влади та субсидіарність: теорія, практика, проблеми імплементації європейських стандартів.	14	0	0	14
3.		Тема 3. Територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування у контексті правової реформи в Україні.	18	2	2	14
4.		Тема 4. Правова політика у сфері регіонального розвитку: сучасний стан та напрями удосконалення.	14	0	0	14
5.		Тема 5. Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади: інституційний та функціональний аспекти.	14	0	0	14
		Разом	76	4	2	70
		Модуль 2. Стандарти належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування: теоретичні та прикладні аспекти				
6.		Тема 6. Шляхи імплементації	14	0	0	14

		стандартів належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування в Україні.				
7.		Тема 7. Попередження та врегулювання компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	14	0	0	14
8.		Тема 8. Способи подолання недоліків правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і органів місцевого самоврядування.	18	2	2	14
9.		Тема 9. Особливості нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування: проблеми теорії та практики.	16	2	2	12
10.		Тема 10. Транспарентність та публічна комунікація в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	14	0	0	14
11.		Тема 11. Механізм реалізації прав громадян в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.	14	0	0	14
12.		Тема 12. Етичні засади діяльності державних та	14	0	0	14

		муніципальних службовців: міжнародні стандарти і проблеми їх імплементacji в Україні.				
		Разом	104	4	4	96
		Усього годин / кредитів ECTS	180/6,0	8	6	166

5. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання текстових завдань, вирішення практичних завдань тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента з вивчення поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0; 1; 1,5; 2);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводяться наприкінці модулів (колоквіуми, контрольні роботи тощо).

Виконання контрольних завдань може проводитися також у формі тестування. Конкретний перелік тестів, їх критерії оцінювання визначаються кафедрою і доводяться до відома студентів на початку навчального року.

Протягом семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (анотування прочитаної додаткової літератури, підготовки постатейних матеріалів, підготовка усної доповіді, презентації, підготовки та подання до

опублікування наукової статті, тез наукової доповіді чи повідомлення тощо). Виконання завдань самостійної роботи оцінюється за результатами самостійності та індивідуальності виконання завдань, залежно від ступеня обґрунтованості, повноти, правильності, аргументованості відповіді на завдання. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10 балів.

Підсумковий бал оформляється під час останнього практичного заняття відповідного семестру. Студент допускається до складення іспиту за умови отримання ним не менше 25 балів за результатами практичних занять, виконання самостійної роботи, складання модульного контролю. У разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студенти мають право за дозволом декана (викладача) скласти їх до останнього практичного заняття. Час та порядок складання визначає деканат та кафедра.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є *іспит*, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль				Самостійна робота студентів	Підсумков ий контроль (іспит)	Підсумкова оцінка знань
Модуль № 1		Модуль № 2				
п/з	модульний контроль (колоквіум)	п/з	модульний контроль (колоквіум)			
max 10	max 3	max 14	max 3	max 10	max 60	max 100

6. Критерії оцінювання результатів навчання

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному /	Max 2	Високий рівень активності на занятті; глибоке знання матеріалу, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях за темою заняття; розгорнута,

семінарському занятті		повна, правильна відповідь на питання; повна, правильна і переконлива аргументація при вирішенні проблемних правових ситуацій; засвоєння основної і додаткової літератури, рекомендованої навчально-методичним посібником за темою заняття; вільна орієнтація у правових джерелах та судовій практиці за темою заняття; усунення прогалин чи неточностей у відповідях інших студентів; високий рівень засвоєння практичних навичок за певною темою
	1,5	Середній рівень активності на занятті; неповне, неточне розкриття питання, розв'язання практичних завдань з окремими помилками; засвоєння основної і додаткової літератури, рекомендованої навчально-методичним посібником за темою заняття; часткове використання правових джерел за темою заняття; середній рівень засвоєння практичних навичок за певною темою
	1	Низький рівень активності на занятті; значна неповнота, суттєві неточності та прогалини у відповіді на питання; розв'язання окремих практичних завдань з теми; вирішення проблемних правових ситуацій з суттєвими помилками; суттєві прогалини у засвоєнні рекомендованої літератури за темою заняття; низький рівень засвоєння практичних навичок за певною темою
	Min 0	Відсутність знань по жодному з питань плану семінарських занять; не розв'язання практичних завдань; неприсутність на занятті.
Модульний контроль	Max 3	Всебічне, систематичне і глибоке знання програмного матеріалу, бездоганно засвоєння спеціальної літератури, демонстрація студентом здатності до самостійного використання отриманих знань у практичній роботі.
	2	Виявлення студентом в достатній мірі знання основного програмного матеріалу, засвоєння навчальної літератури з предмета та виявлення студентом умінь орієнтуватися в ній; розкриття всіх питань без помилок, однак з незначною неповнотою у відповіді на питання
	1	Виявлення студентом певних (мінімальних) необхідних знань матеріалу, допущення помилок, суттєвих неточностей і погрішностей у відповіді, розкриття питань неповно, припущення суттєвих неточностей у відповіді
	Min 0	Повне незнання програмного матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 10	Розгорнуте, повне, правильне розкриття всіх питань самостійної роботи; повна, правильна і переконлива аргументація; повне і правильне використання доктринальних, правових джерел та судової практики
	8	Відповіді на деякі питання містять окремі неточності чи неповноту; повне використання доктринальних, правових джерел та судової практики

	5	Робота містить неточності, неповноту розкриття окремих питань; правові джерела та судова практика використані частково
	2	Неповнота, неточності та прогалини у розкритті теми; використання недостатньої кількості доктринальних, нормативних джерел без посилання на судову практику
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.
Іспит	Max 60	Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни; засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою; здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі
	55	Повне знання матеріалу. передбаченого програмою навчальної дисципліни; засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою; здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи
	50	Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей; засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою; здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи
	45	Знання основного матеріалу. передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією; засвоєння основної літератури. рекомендованої кафедрою; помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача
	40	Знання основного матеріалу. передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією; ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою; помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача
	35	Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни;

		наявність помилок у відповіді на іспиті
	Min 0	Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни; неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної/заочної форми навчання

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ ім. Я. Мудрого
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90-100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80-89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75-79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70-74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60-69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	20-59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1-19

8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Вибірчий кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
2. Європейська Хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text

3. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
5. Конвенція Ради Європи № 108 від 1981 року «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_326#Text
6. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
8. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
9. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
10. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
11. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
12. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
13. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
15. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
16. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97->

[%D0%B2%D1%80](#)

17. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

18. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15.07.97 р. №452/97-ВР URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/452/97-%D0%B2%D1%80>

19. Про деякі питання забезпечення документообігу у Верховній Раді України в електронній та паперовій формах: розпорядження Голови Верховної Ради України від 08.02.2021 р. № 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/19/21-%D1%80%D0%B3#Text>

20. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>

21. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>

22. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 № 1280-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1280-15#Text>

23. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24 червня 2004 року № 1861-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text>

24. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, затверджені Наказом Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 № 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text>

25. Положення про технічний захист інформації в Україні, затверджене Указом Президента України №1229/99 від 27.09.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1229/99#Text>

26. Порядок обробки та захисту отриманих від суб'єктів надання інформації персональних даних під час здійснення верифікації та моніторингу державних виплат, затверджений постановою Кабінету Міністрів України №

405 від 03.04.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405-2019-%D0%BF#Text>

27. Порядок обробки та захисту персональних даних, володільцем яких є Міністерство цифрової трансформації України, затверджений Наказом Міністерства цифрової трансформації України № 72 від 20.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0495-20#Text>

28. Правила забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України № 373 від 29.03.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2006-%D0%BF#Text>

29. Case “Guseva v. Bulgaria” (2015). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

30. Справа “Rysovskyy v. Ukraine” (2012). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

31. Case “Lelas v. Croatia” (2010). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

32. Case “Serkov v. Ukraine” (2011). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

33. Case “Surek v. Turkey” (1999). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

34. Case “Renaud v. France” (2010). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

35. Case “Wypych v. Poland” (2005). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

Література

Основна література

1. Svitlana Serohina, Oleksandr Petryshyn, Vitalii Serohin. Decentralization of public power in Ukraine in the context of glocalisation. (Децентралізація державної влади в Україні в умовах глокалізації). *International Comparative Jurisprudence*. 2020. Vol 6, No 2. P.190-200.

2. Serohina S, Bodrova I, Novak A. Delegation of State Powers to Local Self-Government Bodies: Foreign Experience and Ukrainian Realities. (Делегування державних повноважень органам місцевого самоврядування: зарубіжний досвід та українські реалії). *Baltic Journal of European Studies*. Vol. 9: Issue 3. P. 263-285.

3. Барікова А. А. Електронна держава: нова ефективність урядування:

монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 224 с.

4. Бодрова І. І. Проблеми імплементації європейських стандартів у сфері компетенції місцевого самоврядування в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*: зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 38. С. 26-48.

5. Бодрова І. І. Проблеми правового регулювання державного нагляду за додержанням органами місцевого самоврядування Конституції та законів в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 37. С. 37-55.

6. Болдирев С. В., Чубарь С.С. Сучасний стан реалізації реформи децентралізованого устрою України: наявні недоліки та труднощі в запровадженні. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Юридичні науки". 2021. № 11. <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-11-7700>

7. Болдирев С.В., Сидоренко О.О. Теоретично-правовий зміст децентралізації як державницького інституту. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2021. Вип. 41. С. 48 - 61.

8. Величко В. О. Надання адміністративних послуг як функція органів місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків: Право, 2018. Вип. 35. С. 68-82.

9. Гаращук І. В. Сучасні аспекти теоретико-правового забезпечення реалізації принципу субсидіарності в процесі децентралізації в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Х. : Право, 2022. Вип. 43. С.154-164.

10. Державне будівництво і місцеве самоврядування : посіб. для підгот. до іспиту / С. Г. Серьогіна, О. Ю. Лялюк, І. І. Бодрова та ін. Харків: Право, 2020. 212 с.

11. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : підручник / І. І. Бодрова, С. В. Болдирев, В. О. Величко та ін. ; за ред. С. Г. Серьогіної ; 4-те вид., переробл. та допов. Харків : Право, 2018. 392 с.

12. Децентралізація державної влади: конституційно-правові аспекти /

редкол.: Ю. П. Битяк, І. І. Бодрова, П. М. Любченко [та ін.] ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків : Право, 2019. 192 с.

13. Добровільне об'єднання територіальних громад в Україні / С. Г. Серьогіна, І. І. Бодрова, Любченко П. М., Болдирєв С. В., Лялюк О. Ю., Баранова Л. М., Печений О. П. Х.: ПромАрт. 2017. Вип. 21. 216 с.

14. Конституційно-правове забезпечення реформи децентралізації влади: вітчизняний та зарубіжний досвід / О. В. Петришин, С. Г. Серьогіна, І. І. Бодрова та ін.; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків : Право, 2020. 236 с.

15. Любченко П. М. Муніципальне право України: підруч. Харків : Право, 2019. 512 с.

16. Лялюк О. Ю. Актуальні питання співвідношення контролю та нагляду в системі місцевого самоврядування в умовах децентралізації. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 37. С. 56-68.

17. Лялюк О.Ю. Практичні приклади формування та вирішення окремих колізій та правової невизначеності у сфері місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2022. № 43. С. 92-106.

18. Муртіщева А. О. Нормотворча діяльність Кабінету Міністрів України в умовах воєнного стану. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. 2022. Вип. 43. С. 217-228.

19. Муртіщева А. О. Транспарентність у діяльності органів публічної влади: досвід зарубіжних країн. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 602-606. URL: http://www.lsej.org.ua/10_2021/159.pdf

20. Омелько І. І. Правове регулювання та практика реалізації форм діяльності депутатів місцевих рад в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 2. Vol. 3. С. 129-135.

21. Омелько І. І. Форми діяльності депутатів місцевих рад в аспекті їх правового статусу. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 4. С. 71-78.

22. Петришина М. О. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування в Україні : монографія. Харків : Право, 2011. 232 с.
23. Петришина М. О., Петришин О. О. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування : наук. доп. / М. О. Петришина, О. А. Петришин ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держав. буд-ва та місцевого самоврядування. Харків : Право, 2016. 44 с.
24. Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку: монографія. Харків: Право, 2021. 680 с.
25. Проблеми правового регулювання територіальної організації влади в Україні: монографія / П.М. Любченко, С.Г. Серьогіна, І.І. Бодрова, О.Ю. Лялюк, К.О. Закоморна та ін.; за заг. ред. проф. П.М. Любченка. Харків, 2018. 442 с. URL: <https://dbms.institute/монографії/проблеми-правового-регулювання-тери>
26. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: моногр. / за ред. Ю. М.Тодики. Харків: Право, 2009. 540 с.
27. Серьогін В. О., Серьогіна С. Г. Децентралізація і місцеве самоврядування у контексті зміцнення народовладдя в Україні. *Право України*. 2019. № 10. С. 158-174.
28. Серьогіна С. Г., Бодрова І. І., Петришина М. О. Муніципально-правова політика як пріоритетний напрямок правової політики в умовах реформування територіальної організації влади та європейської інтеграції України. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2021, № 3. С. 129-143.
29. Серьогіна С. Г., Петришина М.О. Пошук оптимальної державно-правової моделі контролю у сфері місцевого самоврядування та муніципальної нормотворчості: досвід країн ЄС. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування . Харків : Право, 2022. Вип. 43. С. 52-74.
30. Соляник К. Є. Реформа місцевого самоврядування в Україні: концептуальні проблеми конституційно-правового забезпечення та перспективи

розвитку. *Право України*. 2018. № 5. С. 207-223.

31. Стешенко Т.В., Говоруха Л.С. Державницька теорія місцевого самоврядування у пострадянській правовій доктрині. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2021. Вип. 41. С. 62-75.

32. Сучасний парламентаризм: український та світовий виміри: монографія / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків: Юрайт, 2018. 200 с.

33. Фролов О. О. Принцип державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування в Україні: конституційно-правове регулювання і практика реалізації: монографія. Харків : Юрайт, 2014. 192 с.

34. Фролов О.О. Формування економічної (матеріально-фінансової) основи як форма державної підтримки й гарантування місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. 2016. Вип. 32. С. 61-71.

35. Чиркін А. С. Конституційно-правове регулювання місцевого самоврядування в Польщі, Угорщині, Чехії : монографія. Харків: Юрайт, 2019. 220 с.

Додаткова література

1. Murtishcheva A. The principle of legality as a foundation of modern civil society. Improvement of the legal culture as a basis for the formation of civil society of modern times: collective monograph / O. Borschevska, O. Boryslavska, I. Krushnitska, etc. Lviv-Torun: Liha-Press, 2020. P. 93-109.

2. Tatsiy V., Serohina S. Bicameralism: European Tendencies and Perspectives for Ukraine. *Baltic Journal of European Studies*. Vol.8 Issue 1 P.101-122.

3. Teremetskyi V., Solyannik K, Zakomorna K. Fiscal decentralization of ukraine: search for new approaches for the development of local self-government. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. Vol.2 Issue 37 P.180-189.

4. Ukrainian Legal Doctrine: in 5 volums / Ed. by V.Ia. Tatsyi, eng. edition

ed. and transl. by W.E. Butler. Vol. 2. Ukrainian Public Law Doctrine / ed. by Yu. P. Bytiak. 864 p.

5. Ukrainian Legal Doctrine: in 5 volumes / Ed. by V.Ia. Tatsyi, eng. edition ed. and transl. by W.E. Butler. Vol. 1: Fundamental Theoretical and Historical Jurisprudence / Ed. by O.V. Petryshyn. – London: Wildy, Simmonds and Hill Publishing, 2015. 976 p.

6. Бодрова І. І. Проблеми правового регулювання державного нагляду за додержанням органами місцевого самоврядування Конституції та законів в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 37. С. 37-55.

7. Бодрова І. І., Любченко П. М. Європейський досвід удосконалення місцевого самоврядування / Нац. акад. прав. наук України, Наук.-дослід. ін-т держ. буд. та місц. самоврядування ; редкол. Ю. П. Битяк [та ін.]. Харків: Оберіг, 2012. 64 с.

8. Бодрова І.І. Добровільне об'єднання територіальних громад як конституційна гарантія місцевого самоврядування в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2021. Вип. 41. С. 76-92.

9. Болдирєв С. В., Стешенко Т. В. Пріоритетні напрями конституційної реформи в Україні в частині децентралізації. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків: Право, 2017. Вип. 33. С. 60-72.

10. Болдирєв С. В., Чубарь С. С. Впровадження децентралізації в Україні: світовий та європейський досвід. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 36. С. 48-64.

11. Величко В. О. Конституційно-правовий статус місцевих державних адміністрацій в Україні: монографія. Харків : Б. в., 2005. 208 с.

12. Величко В. О. Проблеми функціонування центрів надання адміністративних послуг. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*: зб. наук. пр. Харків: Право, 2019. Вип. 38. С. 118-132.

13. Гаращук І.В. Питання ефективного використання ресурсного

потенціалу об'єднаних територіальних громад. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. X. : Право, 2021. Вип. 41. С. 107 – 119.

14. Закоморна К. О. До питання про визначення терміну "регіоналізація" в сучасній вітчизняній і зарубіжній доктрині. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 38. С. 49-61.

15. Любченко П. М. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства : монографія. Харків : Одісей, 2006. 352с.

16. Любченко П. М. Народовладдя та місцеве самоврядування: сутність і взаємообумовленість розвитку. *Право України*. 2019. № 10. С. 195-211.

17. Лялюк О. Ю. Основи організації і діяльності місцевих рад в Україні : монографія. Харків: Право, 2008. 287 с.

18. Лялюк О. Ю. Проблемні питання формування територіальної основи об'єднаної територіальної громади в процесі реформування місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. № 35. 2018. С. 83-93.

19. Лялюк О. Ю., Полишин Г. В. Шлях до децентралізації: зарубіжний досвід для України. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. № 38. 2019. С. 41-55.

20. Молчанова Ю. Ю. Муніципальне регулювання здійснення членами територіальної громади права на участь у місцевому самоврядуванні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2019. 236 с.

21. Муртіщева А. О. Компетенція уряду в контексті принципу поділу державної влади: сучасні виклики. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. 2021. Вип. 41. С. 150-162.

22. Муртіщева А. О. Реформа місцевого самоврядування в Україні: досягнення та перспективи. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*

: зб. наук. пр. 2018. Вип. 35. С. 264-273.

23. Наливайко Л. Р., Чепік-Трегубенко О. С. Транспарентність публічної влади: вітчизняний і зарубіжний досвід. *Право України*. 2015. № 6. С. 148-156.

24. Омелько І. І. Поняття і класифікація форм діяльності депутатів місцевих рад. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. 2020. Вип. 40. С. 182-200.

25. Омелько І.І. Сесійні форми діяльності депутатів місцевих рад в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2020. Вип. 39. С. 196-210.

26. Петришина М. О. Теоретико-правові проблеми забезпечення надання публічних послуг суб'єктам господарювання органами місцевого самоврядування. *Право та інновації*. 2020. № 2. С. 93-98.

27. Савчин М. В. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму : монографія. Х.: Право, 2018. 440 с.

28. Серьогіна С. Г. Напрями вдосконалення правового регулювання місцевого самоврядування в аспекті європейської інтеграції. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. Вип. 3. С.43-48.

29. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: монографія. Харків : Право, 2011. 768 с.

30. Серьогіна С. Г. Муніципальні права особи: місцеве самоврядування в аспекті прав людини. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 36. С.3-20.

31. Соляник К. Є. Виконавчі органи місцевих рад в Україні: правовий статус і організація роботи : монографія. Харків: Крок, 2004. 255 с.

32. Соляник К. Є. Система джерел муніципального права. *Право та інновації*. 2015. №1. С.142-147.

33. Стешенко Т.В., Пахомов А.В. До проблеми місцевого референдуму: правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал* – електронне наукове фахове видання Запорізького національного університету, 2021. № 11.

C.71-75.

34. Чиркін А. С. Характеристика місцевого самоврядування Словаччини в контексті відповідності стандартам Європейської Хартії місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 38. С. 89-102.

35. Щебетун І.С., Соляник К.Є. Право на мирні зібрання та його обмеження. *Право і суспільство*. 2021. № 1. С. 39-46.

Інтернет-ресурси

1. <http://portal.rada.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://kmu.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
3. <http://ccu.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.
4. <http://president.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Президента України.
5. <http://www.auc.org.ua/> – Офіційний сайт Асоціації міст України
6. <http://uaror.org.ua> – Українська асоціація районних та обласних рад
7. <http://vassr.org/index.php/ua/> – Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад
8. <http://europa.eu.int/eur-lex> – База даних законодавства ЄС
9. http://www.coe.int/t/Congress/default_en.asp – Офіційний сайт Конгресу місцевих та регіональних влад Європи
10. <http://www.court.gov.ua> – Судова влада України
11. <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home> – Сайт Європейського Суду з прав людини
12. <https://www.ombudsman.gov.ua/> – Сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=185:derzhavne-bud%D1%96vnicztvo-ta-m%D1%96sczeve-samovryaduvannya&Itemid=151